

Observatoriu este de două ori în
septembra, miercurea și sâmbătă.

Prețul

pentru Sibiu pe 1 anu intregu 7 fl.,
pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu la casa
cu 1 fl. mai multe pe anu; — trimis
cu posta în laintrulu monarchiei
pe 1 anu intregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl.
— In strainatate pe 1 anu 10 fl.
sau 22 franci, pe 6 luni 5 fl. sau
11 franci; — numeri singuratici se
dau căte cu 10 cr.

Ori-ce inserare,
se plătesc pe serie său linia, cu
litere merante garmondu, la primă
publicare căte 7 cr., la adou'a și a
treia căte 6 cr. v. a. si preste aceea
30 cr. de timbru la tesaurului publicu.
Prenumeratiile se potu face in
modulu celu mai usioru prin assem-
natiunile poste statului, adresate de
a dreptulu la Redactiunea Diariului
Observatoriulu in Sibiu.

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu si literariu.

Nr. 72.

Anulu I.

Abonamentu nou la „Observatoriulu.”

Prin acésta deschidem abonamentu nou pe triluniul Octombrie — Decembre a. c. si anume:

cu 2 fl. v. a. in laintrulu monarchiei,
cu 2 fl. 50 cr. său fr. 6 in strainatate.

Acei p. t. domni abonati alu caroru abonamentu espira cu ultim'a Septembre sunt rogati asi renoi catu mai curendu abonamentulu, pentru ca se nu sufere intrerupere in spedarea diariului.

Banii de abonamentu se transmitu mai usioru si mai siguru prin asemnatiuni postale (mandate) de a dreptulu la: Redactiunea „Observatoriulu” in Sibiu.

Esemplare complete mai avemu atâtua dela incepertulu anului, cătu si din semestrulu alu doilea.

Condițiunile de abonamentu se potu vedea in fruntea diariului.

Redactiunea.

Economi'a Politica.

Partea Prima: Vederi Generale.

Capitolulu I.

Vederi generale asupra phenomenelor economice si a ordinei ce se observa in ele.

I.

Ori-ce sciintia implica in sine ide'a ordinei si prin urmare esista atâtea sciintie căte sfere distincte esista in lume, in cari se manifesta ordinea, acésta revelatiune divina a Provedintiei. Asia fisic'a, chemi'a, astronomi'a, intre alte sciintie recunoscute in modu definitiv, formédia ramuri ale cunoștințelor omenesci, pe care cineva nu le pote confunda nici intre ele si nici facia cu altele. Asia se intempla ca si sciintia alu carei obiectu este omulu si societatea se fia reala, de-óre-ce lumea morală si societatea ne presenta anumite clase deosebite de fapte, care sunt supuse la legi.

A proba, că esista o categoria de phenomene la care se pote aplica numirea de fapte economice si că aceste phenomene de parte de a fi lasate in voi'a sörtei si a confusiunei, din contra presentă

óresicare generalitate si urmédia unei ordine naturale, acésta este, déca cineva voieste se urmedie unu cursu metodicu, prim'a lucrare ce are se o inplinesca.

Fapt'a cea mai batatóre la ochi, care se prezinta observatoriului, déca elu 'si arunca privirile asupra societaciei este: spectacolul activitatii universale. Labórea este legea comună a omenimei. În partirea labórei, acésta separare a ocupațiunilor intre oameni, denota in modu siguru, precum vom vedea mai la vale, o civilisatiune inaintata, este unulu din cele mai frapante lucruri. Aceeasi vomu dice si despre schimb'u, ce este érasi o consecintia inevitabila a separatiunei lucratilor; pentru că intr'o stare sociala in care lucratile sunt forte tare inpartite si unde fiacare din ele se subinpartu intr'o multime de operatiuni, este evidentu, că schimbulu este totu asia de necesariu pentru vietia că si labórea. Inse chiaru déca atentiu'ne nu va fi atrasa de acele forme diverse, care apartienu schimbului, este impossibile că ea se nu se oprésca asupra acelui instrumentu generale, prin care se servește, adeca asupra monedei, acésta inventiune comună ce este adoptata in limbajul tuturor poporilor civilisate. Cum nu vomu observa si unu altu phenomenu si mai surprinditoru? Acésta moneda de auru său de argintu, care cumpara său castiga celealte valori are o valore prin sine însasi. Dara prin ce minune se intempla ca se vedem simple bucati de chartia lipsite prin ele incele de ori-ce valore, cumparandu cele mai magnifice produse ale industriei si a le artei si schimbandu-se pentru sumele cele mai considerabile de auru si de argintu? Acésta este creditulu, care inplinește acea minune atâtua de familiară si despre care, chiaru in dilele noastre forte pucini 'si dau unu contu exactu.

Eata deci fapte necontestabile, batatóre la ochi si recunoscute de toti. Ele nu sunt inse singurele de natur'a acésta. Ajunge pentru-cá cineva se se convinga despre acésta, se 'si arunce privirile chiaru in modulu celu mai superficiala asupra productorilor insusi si asupra modului cum se inpartu productele intre ei. Unii aducu la lucrarea comună concursulu bracialor, primindu pentru acésta unu salariu, si acestia sunt, cari pretindendu mijlocele pentru că se 'si pote exercita talentele loru in diversele profesioni, au fostu numiti liberali

său profesioni liberale. Altii avendu capitaluri, pusi in misicare prin sperant'a de a culege óresi-care beneficii le angajédia in intreprinderi pe care le suprveghiédia si le dirigu ei insisi; altii érasi se multumesca a 'si plasa economiile loru si a si trage unu interesu. Acestia au case, dela care 'si tragu chiria, altii érasi sunt proprietari de patmenturi, pe care le exploatédia ei insisi, său le dau in arenda. In fine unu numeru óre-care de oameni facendu servicii ce se numesc publice, traiescu din productulu impositului. Tóte aceste ramuri de venite se desfasura subtu ochii nostrii; ne va fi deci permisu a cerceta resursele si a studia diferitele cause, care facu se variedie cursulu loru, si a cauta se aflam, care este intrebuintarea loru cea mai fructifera ce o potu ave.

Caracteristiculu semnu alu phenomenelor enumerate pán'aci este valore.

A distinge unu numeru óre-care de fapte marcate prin acestu semnu particularu, a recunoscere in productiunea si distribuirea valorilor o ordine speciala de cercetari, acésta insémna a stabili de si nu esistintia, dara celu pucin possibilitatea unei sciintie sui generis, deturmurindu asia pâna la unu punctu óre-care sfer'a economiei politice.

II.

Aceste fapte economice au ele óre unu caracteru destulu de ficsu, de generalu si de regulat u pentru-cá se pote servi de materie a sciintiei? Aceste fapte au ele óre legi? — Ar fi intr'adeveru forte straniu, déca n'aru avé nimicu din tóte acestea. In realitate noi nu cunoscem nici o specie de phenomene in lume pe care D-dieu se o fi abandonat arbitriului si intemplarei órbe. Ar fi forte contradictoriu a presupune, că elu se faca exceptiune cu nisice fapte a caroru importantia este nemarginata, de-óre- ce ele apartienu ori-carei organisațiuni sociale. Sórtea sciintielor care se occupa de omu, a fostu urmatórea: multu tempu a fostu disputata chiaru legitimatea loru. Acésta inse n'au impiedicatu pe filosofi, că in catu concerne studiulu naturei omenesci, se lase scepticismulu se vorbescă si ei se mérga inainte. Asia in decursulu secolilor trecuti s'au facutu reflecțiuni profunde asupra phenomeneelor economice. Quesnay, Turgot, Adam Smith si acestia au auditu dicendu-se, că totulu in lumea labórei si a transacțiunilor este arbitriu si supus

Foisióra „Observatoriului”.

O casatorie prin hazardu.

Novela francesă.

Traducere de: Ioane Marchesiu.

Trenulu care ducea calatorii din Parisu la Lyon se opri pe unu patrariu de ora la statiunea Chalons. Calatorii profitendu de ocaziunea acésta, se grabiră spre ospetari'a intitulata „La cerbu”, că asia se-si aline fómea ce deja i-tortur'a. — Intre calatori se afla si unu june parisianu, istetiu, cam de 25 ani, imbracatu in vestimente de calatoria. — Junele nostru fù primulu carele ajuns in ospetaria unde se asiedia la o mésa, voindu astfelui că catu de ingraba se satisfaca pretensiunei stomacului seu. — Abia incepù se manance si indata audi-resu nendu in sala urmatórele cuvinte.

Nu se afla aici careva dintre calatorii din Parisu cu numele de Bremond?

La pronunciarea acestui nume junele nostru, indata 'si indrepta privirea sa in directiunea aceea de unde venise acea voce amintita si observa unu lacheu imbracatu in livrea, carele privi pe calatori cu atentiune incordata, asteptandu că celu provocatu se i-se prezente. — Trecu mai multe minute si dintre ospetii presenti, nu se declara nici unulu, ca pórta numele de Bremond. — In fine se vediu necessitatul junele nostru de a-si parasi locul si indreptandu-si pasii spre lacheu i-adres'a urmatóre intrebare:

Numele meu e Bremond — asia dar' cu ce-ti — potu servi?

Eu cauta pe unu cutare domnu din Parisu, cu numele Bremond, carele adi a sositu cu trenulu in Chalons — replica lacheulu.

Pe mine me chiam'a Bremond si calatorescu din Parisu, ce voiesci dara cu mine, amice?... inainte de tóte ince trebue se-ti observu, ca cetatea acésta imi se fostu pâna acum necunoscuta.

Acésta o sciu dle! respunse servitoriu cu surisu placutu, chiaru din caus'a acésta sunt tramisu inaintea Dvostre.

Esti tramisu inaintea mea? — esclam'a Bremond uiimitu — si pentru ce?

Voiesci, domnul meu se me compromitti? replica servitoriu, missiunea mea numai intre patru ochii voiesci a-ti-o comunica.

Ei bine! dara numai se nu fia vre-o gluma ne-calita — si dupa aceste cuvinte insoti pe servitoriu, fiindu de altcum si curiosu se afie detaliurile aventurii acesteia. — Curiositatea impuse pacientia stomacului seu golu. — Abia esi din ospetaria si servitoriu indata ii si notifica, ca dinsulu adi nu va cina in ospetaria.

Ce vorbesci? esclam'a Bremond iritatu, ca eu se fiu fara de cina adi; acuma suntemu singuri, deci comunică-mi missiunea ta si de voi observa ca esti unélta unei glume ne-calite, se scii ca nu voi parasi Chalonulu, pâna ce nu te voi bate. — Servitoriu i — facu unu complimentu respectuosu.

De cumva pentru tine nu-mi voi potea continua calea mai incolo, — atunci!

Dóra nu cugeti la acea ca se pleci din Chalons, de altcum nici nu credu ca cineva se fia atâtua de ne-principiu ca se refuse o cina splendidă, pentru cin'a din ospetaria — reflecta lacheulu.

Observatiunea din urma, de si a fostu totu asia de neespllicable, ca celealte declaratiuni ale servitoriu, linisci pucinu pe junele iritatu, — deci i — dise intr'unu tonu mai calmu:

Dlu teu me astépta cu cina?

Dóra domn'a mea reflecta servitoriu.

Dómna, cina splendidă, enigma neespllicable — se fia cugeta Bremond resucindu-si mustetiele fine acoperite de pulbere. — Acésta aventura nu va fi pericolosa. — Meditandu si mai incolo asupra situatiunei sale deodata rupse tacerea si dise:

Mei baiete, eu am causa fundata de a me indoi despre acea ca asiu fi invitatu la cin'a domnui tale, de-órece eu nu cunoscu pe domn'a ta, tu inca numai

atâtua scii ca me chiam'a Bremond, inse nu scii ca ce profesioni am, deci ti-dau deslusirea necesaria.

Pe mine me chiam'a Anatolu Bremond artistu si locuescu in Parisu strad'a St. Honoré 7.

Ba da, te cunoscu — replica servitoriu — de altcum aci e epistol'a domnei mele din care te vei convinge. — Bremond cu iutiéla fulgerului lua epistol'a din mâna servitoriu, si incepù a ecsamina cu atenție esteriorulu ei. — Epistol'a era adresata lui Bremond.

Cu cea mai mare nerabdare rupse sigilulu si ceti linile urmatore:

„Pe dlu Bremond ilu astépta cu cea mai mare impacientia, deci este rogatu ca pe servitoriu acesta se-lu urmeze fara intardiere. — Contéza la punctualitatea dlui Bremond, si speréza, ca secretulu incredintatu lui — va pazí cu cea mai mare discretiune.“

Rendurile acestea produsera cea mai mare confuziune in mintea lui Bremond, de órece nu-si — potea explic'a enigm'a acésta. — Dupa o lupta interna de cîteva minute se decide a isi continua calea — si dise: Se mergem!

Dupa ce facura ambii cátiva pasi, servitoriu se opri inaintea unei cabriolete frumose si invit'a pe d. Bremond se ocupe locu. — Caii preste pucinu se luara in galopu, si parasindu cetatea ajunsera pe unu campu frumosu, udatu de undele argintii ale unui fluviu ce sierpuea pe langa cale. — Bremond nu adres'a mai multe cuvinte servitoriu, sciindu prea bine ca densulu nu-e in stare se ii dea explicarile necesare in cestiunea acésta complicata si asia isi propune, se fia pacientu pâna la solutiunea finala a acestei aventuri romantice.

Ocupatu fiindu cu gendurile sale interne nici nu observa, că cabriolet'a facuse o cale destul de lunga. — Sórele deja éra se apuna de pe orizontu.

Atâtua sciu cu tóta positivitatea ca in Chalons nu cunoscu nici o persoáa, de órece pe aci nu am calatorit nici odata — asia isi incepu Bremond monologu. — Se pote dóra ca cineva dintre amicii mei si-au stramutat locuinta in regiunea acésta, inse si aci se iveste o dificultate remarcabilă, si anume eu n'am comunicat

la modificari nedefinibile prin voint'a omenescă. Ei n'au credut si au mersu inainte pe calea loru. Din numerulu aceloru phenomene mai bine observate, ei au scosu unu numeru óre-care de conditiuni, pe care societatea este tienuta a le inplini, pentru-cá activitatea si buna ordine se dominésca in afaceri, si pentru-cá prosperitatea, care este fructulu acelora se mérga crescendu pe acestu pamant, pentru ca omulu se nu 'lu ude indesertu cu sudorile sale.

Din momentul acesta economia politica era fundata. Inse pâna candu atentiu ne nu se intindea decât numai la fapte economice locale, particolare, constatate in modu empiricu, lipsita de vederi generali, nu se potea dice că esista o scintia, ci numai observari economice. „Nu esista alta sciintia, a disu Aristotele, decât aceea a despre ce este generalu.“

Chiaru pe pragul sciintiei economice ne intempina óresi-care nedumeriri, pe care inse facendu unele observari forte sumarie, le vomu inprastia.

S'a pretinsu a se combatte ficsitatea faptelor economice dicendu-se ca: valórea fiindu unu ce forte variabile precum ne convinge experientia de tóte dilele, nu va fi possibile de a fonda o sciintia solida, pe o baza atât de schimbaciósa. Fóra indoéla, că n'au reflectatu, ca o obiectiune că acésta tinde a nega possilitatea a ori-ce sciintia experimentală. Si in realitate cele mai sigure sunt basate pe phenomene mobile precum sunt electricitatea, lumina, calorificul si altele. Din fericire, acea variabilitate nu exclude regul'a: faptele sunt mobili, legile sunt stabili. — O alta obiectiune analoga resulta din variabilitatea utilului. Elu se schimba, se dice, din poporu in poporu, precum si din individu in individu. Acésta variabilitate esista fóra indoéla si trebuie a tinea bine contu de ea, inse ea nu este nelimitata. Conditii favorabile esistintei si desvoltarei fiindelor, raporturile loru cele esentiale nu se schimba si nici natur'a loru in ceea ce are constitutivu. Dela inceputu, cutare planta este veninosa pentru omu, éra cealalta ii serveste ca remediu. Asemenea si cutare purtare este utila séu funesta in efectele sale in ori-ce clima, la ori-ce rassa si in ori-ce secolu ar fi.

Faptele economice la care amu facutu noi alusiune oferescu ele óre-si care generalitate? Da, fara indoiala; ele sunt comune tuturor tempurilor si la tóte poporele si form'a loru-se se fi schimbatu ori catu de multu acésta schimbare n'au afectat legile loru, care dominésa formele loru. Unu poporu nu pote trai fara labóre, fara capitalu; unu Statu ori unde ar fi are lipsa de venituri. In ce parte a lumei nu vomu intalni salarulu si renta? Care poporu, fia elu ori catu de pucinu civilisatu a traitu fara ca se useze de moneda si fara de a face comerciu? Conditiiile de prosperitate pentru diferitele natiuni potu varia si in re-

nici unuia dintre amicii mei, ca mi-am propusu se facu o excursiune in departamentul acesta si numai in Marseille am avutu intențiune de a-i avisa despre plecarea mea. — Ah! cugeta junele artistu frecându — si fruntea — acuma sciu Calabert séu Cormieau amicii mei voiesc a me surprinde, de órece ambii au consangeni in regiunile acestea. — Éca dara enigm'a e deslegata. — Dinsii observandu-me pornindu cu trenulu, au cugetat a-mi face o surprindere placuta prin invitarea in castelulu rudeniei loru. — Preste pucinu intreba pe servitoru:

La dñu Calabert servesci?

Ce poftiti?

Séu dóra la domn'a Cormieau?

Nu am onóre a cunoscere persoanele acelea, replic'a servitorulu indiferentu. — Bremond observa că sa inselatu, deci renuntia de a se ocupa si mai incolo cu analisarea positiunei sale misteriose in care se afla. — Dupa unu intervalu de trei patrare de óre dupa ce sòrele sfintise de pe bolt'a ceriului, cabriolet'a in fine se opri la port'a unui castelu. — Abia se deschise port'a si indata se ivi o camariera tinera anuntiendu dlui Bremond, ca au inceputu deja a desper'a cugetandu că densulu nu va sosí la ora ficsata. — Damele sunt forte nelinistite — adause camarier'a — fiindu ca au fostu avisate ca trenulu ce a pornitu dela Parisu in apropierea opidului Baume din negligint'a conductorelor a deraliat. Ei bine! fica mea — intreba Bremond — inse damele cu tóte aceste sa pusu la cina?

Ba nu, dlu meu — replica cameriera — fara de dta n'au potutu siedea la mésa. — Responsulu acesta linisti pe artistulu flaméndu.

Asia dar'a continua artistulu — te rogu se ai bunetate a me conduce la domna ta, de órece am intențiune se facu cunoscintia cu densa. — Camariera conduse pe Bremond intr'unu parcu frumosu.

Plantele exotice ale acestui parcu arangiatu cu multu gustu ecalau parfumulu loru deliciosu asupra artistului mai ruptu de fome. — Dinsulu isi continua calea pâna in fine ajunse in apropierea unui castelu forte frumosu. — Mai multe camere erau deja luminate.

(Va urma).

litate variasa in mai multe puncte. Inse partea loru cea mai mare este aceeasi ori unde, in totu locul unde domnescu acele conditiuni esentiale avutia se maresti; ori unde le lipsescu avut'a nu se aduna séu se micsiorésa.

In ceea ce concerne ordinea fenomenelor economice se aude forte desu vorbindu-se despre lupt'a si anarchia interesselor. La fapta lupt'a este pe suprafatia si adesea o lupta inversiunata si violenta, inse armonia este ascunsu totu acolo. Intr'o societate, in care transactiunile se facu in tota libertatea, disordinea nu este decât unu accidentu, care ea insasi are unu caracteru utilu avertisandu a se intorci érasi la ordine pe aceia cari in modu imprudentu s'au departat dela ea. Fara ca se ne incercam a proba o assertiune stabilita de catra intréga sciintia economica, ne vom margini a dice, că doua ratiuni forte poternice tindu a mantere in lumea interesselor aceea ordine pe care uni basanduse pe niste observari reu intielese, refusa de a o recunoscere. Prima din acele doue ratiuni este, ca industria fiacarui producatoru este interesata a se pune in raportu cu acele trebuinte pe care voieste se le satisfaca de unde urmésa tendintia a armoniei intre productiune. A doua ratiune este, ca ori cine este tienutu se-si adjustese lucrurile sale cu aceleale ale celorlalii ómeni, fara care elu nu poate face nemicu si prin care concursu poterea individuala se insustese. De aci urmésa o tendintia de armonie in diferitele ramuri ale productiunei.

Ar fi usioru a demonstra cu istoria in mana assertiunile cuprinse in acestu capitolu in care se vorbeste despre regularitatea legilor la care este supusa valórea. Intre altele amintim numai acea impossibilitate de o sută de ori constatata a atatoru legi numite maximum care pretindéu a regula pretiulu diferitelor obiecte; apoi aceea a alterari monedelor incercata de repetite ori si care in fine n'au reusit se faca niciodata ca popórale se le acceptese decatul numai in valórea loru intrinsecă; in fine acele tentative diverse ale chartiei moneda facute nu numai in Francia subtu monarchia vechia si in epoce de revolutiuni, ci si in cele mai multe tieri civilisate, probesa pâna la ce punctu valórea este unu lucru pucinu arbitraru si că si aici ca si in tóte esista, dupa dis'a lui Montesquieu, o natura a lucrurilor a carei raporturi necesare trebuie se fia cunoscute si in contra carora ar fi o neburie a se revolta.

(Va urma).

Revista politica.

Problematiile si „palidulu“ baronu Sennyey a avutu doue intalniri in cas'a principesei Odessaclchi in Gastein cu principele-cancelaru Bismark, care din conversatiunea avuta s'au convinsu pe deplinu, ca numitul baronu inlocuindu pe comitele Andrassy va intretineea acelasi relatiuni amicabile cu Prusso-Germania ca si actualulu ministru de externe alu Austro-Ungariei „sincerulu si devotatulu amicu“ alu poternicului cancelaru. Comitele Siuvaloff, ambasadorulu Russiei la curtea din London, n'au venit la Vien'a numai pentru ca se visiteze pe bolnavulu seu frate, ci tramsu cu o missiune secreta din partea gubernului seu, pentru ca se reinoiesca propunerile unei aliantie russo-austro-ungare de cooperatiune, pe care comitele Andrassy o refuzase atâtua lui Sumaracoff, cătu si generalelui Ignatief. Austria se afla in ajunu de a incheia o conventiune militara cu Serbi'a, dupa modelulu celei contractate intre Russi'a si Romani'a. Positiunea comitelui Andrassy este sdruncinata. Ministrul de finantie alu Ungariei d. Szell voieste se demissioneze, din cauza, ca finantile Ungariei sunt sleite si fiindu ca densulu s'a opusu dela inceputu espeditiunei austriace la Bosni'a.

Acestea sunt scirile politice, care circulă actualmente in caleidoscopulu diplomaticu si politicu din Vien'a, formandu unu mosaicu forte variat, care resfrange asemenea unei oglinde confusiunea chaotică, nesigurantia si lupt'a tendintielor celor mai divergente in regiunile politice create de comitele Andrassy, acarui devisa este ca „misteriulu garantéza succesulu“. Intr'adeveru astadi in monarchia austro-ungara totulu este misteriosu si enigmaticu fara ca se se scie, ca in acui mana se afla firul Ariadnei, cu ajutoriulu caruia monarchia austro-ungara ar potea fi scosă din labirintulu incuraturilor critice in care se afla. Unii dicu, ca acelui firu se afla in man'a de feru in sange a principelui Bismark, altii érasi mai sceptici si acestia sunt in majoritate, afirma ca dela Sedan incóce acelui firu s'a despletit si ca fiacare din actualii barbati de statu la potere, crede ca elu si numai elu posedea firul celu adeverat si asia cauta se se amagésca unii pe altii. Comitele de Beust a

disu ca „nu mai esista Europa“ si astadi mai multu ca ori candu se simte adeverulu durerosu alu acestor cuvinte. Nu, nu mai esista Europa, de candu vocea Franciei nu se mai aude in concertulu poterilor europene. Francia sacrificata si umilita prin egoismulu si lasitatea Europei, astadi isi resbuna prin neutralitatea sa passiva, fatia cu rivalii si cu amicii sei falsi asupra carora ea triumfeaza reportandu cele mai stralucite victorii pe terenul pacificu si nesangerosu alu civilisatiunei, recastigandu-si in modulu acesta primulu rangu in fruntea intregei lumi civilisate. Singuru numai Francia este linisita, priveste cu incredere in viitorul seu, asteptandu momentul propice ca se-si reia missiunea sa liberatore si civilisatore si se bucura de favorulu si beneficile pacei. Totele celealte state mari si mici interesate la solutiunea definitiva a cestiumei orientului stau gata de lupta si inarmate, pâna in crestetu. Lipsindule sinceritatea le lipseste si increderea, se simtu isolate si de aceia isi cauta fiacare din ele aliatii. Gratia politicei de balansare a comitelui Andrassy, monarchia austro-ungara este astadi statul celu mai isolat de pe continentu si incungiurat de aliatii naturali ai Russiei, care precum ne spune „Coresp. Politica“ din Vien'a, au incheiatu de nou o conventiune militara cu Serbi'a si cu Muntenegrul dobleganduse a purta ea insasi tóte chietuele de mobilisare a armelor aliate, tramitiendu subsidii in bani si alte trebuinciöse. Si óre in contra cui se fia indreptat ascutisulu acestei aliantie russo-serbo-muntenegreana? La acésta organele russesti respundu: amicii inamicilor nostri sunt inamicii nostri, inamicii amicilor nostri sunt inamicii nostri. Din acestu responsu oraculosu pote ori cine intlege, ca asia cum stau de presentu lucrurile, apoi Austro-Ungaria, pâna candu va fi comitele Andrassy ministrul ei de externe si pâna candu ungurii voru pretinde ocuparea Serbiei si resbelul cu orice pretiu in contra Russiei si a panslavismulu, va fi numerata intre inamicii aliatilor Russiei si intre amicii inamicilor ei.

In tempul din urma relatiunile intre Prusso-Germania si Russi'a s'au cam turburatu si recitul. Press'a russesca pôrta in contra lu Bismark unu limbagiu totu asia de ostil si vehementu ca si in contra lui Andrassy, care probéza, ca alianta celor trei imperi astadi nu este alta, decât o fabula inechita si ca tractatul fatalu dela Berolinu a fostu numai prologulu conflagratunei orientale, acarei avant — scena deocamdata este campulu de resbelu din Bosni'a si Hertegovin'a. Cate acte si cete tabouri va avea acésta tragedia, nu o pote sci astadi niminea.

De pe campulu de resbelu.

Scirea sensationala adusa mai intaiu de oficiosulu „Fremden Blatt“ ca cu inceputul lunei lui Octobre cuartirulu generalu se va retrage dela Serajevo la Brood a produsu in tota monarhia o impressiune forte alarmatore si deprimatore. De si acea scire a fostu la momentu desmintita, adeveru remane inse, ca déca si nu intregu cuartirulu generalu, dara o parte a lui se va muta la Brood. Acésta probéza, ca lucrurile stau forte reu si ca positiunea armatei de occupatiune chiaru si dupa primirea intaririlor este forte critica. Comunicatiunile fiindu intrerupte si amenintiate in totu momentul de catra insurgenți, cuartirulu generalu a lui Philippovici din Serajevo nu primeste sciri dela diferitele corpuri de armata decatul numai forte tardiu si pe cali indirecte, asia ca ori ce dispositiuni tactice si strategice devin impossibile. Afara de aceea apoi totu din lips'a unei comunicatiuni sigure si regulate aprovantarea armatei este catu se pote de nesuficienta. Sirmanii soldati au ajunsu se manance lubenitie bostani si cucurudiu crudu. Intre astfelii deimpregiurari va fi deci lucrulu celu mai consultu ce pote face cuartirulu generalu si suprema comanda militare, ca se se retraga la fruntaria austriaca pentru ca de aci se pote organiza in modu sistematicu serviciulu de aprovantare precum si a restabili comunicatiunile sale intreupte cu corporile de armata detasiate pe ambele aripi.

Acuma in fine dupa tristeles esperientie facute, dupa sacrificiile de bani si de sange aduse pâna acum se va fi convinsu si comitele Andrassy in preuna cu amicii si aparatori sei, ca „mandatul europeu“ cerutu si pretinsu cu atata insistentia dela congresulu din Berolinu a fostu pentru Austro-Ungaria o intreprindere fatala si inopertuna si unu daru alu Danaidilor. Comitele Andrassy si impreuna cu densulu compatriotii sei unguri voiau se puna in Bosni'a si Hertegovin'a o bariera panslavismului si se paralizedie influinti'a

russescă pe peninsulă balcanică. Dara în locu de acăsta eata ca au angajatul prestigiul monarhiei și onoreau armelor sale într-o campanie hasardată și aventuriște, nu în contra slavilor, ci în contra turcilor pe care îl consideră ca aliații săi naturali și că pe protecția săi. Anglia încheie o convențiune cu Turcia și pună mană pe insulă Cipru și se face protecția „omului bolnavu”. Rusia negociază cu inamicul său de mormânt și reușește să intra și să ocupe Batumulu fără nici o versare de sânge. Numai Austro-Ungaria, a carei politică tradițională dela Metternich incăcează fosta conservarea și protecția Turciei se vede astăzi necesitățea în poterea mandatului cerutu și sacrificia averei și sangele poporului sălăjesc pentru o misiune gresită și închipuită, de care astăzi Asia numita Europa își ride în pumnii. Este amaru și dureros pentru poporale acestei monarhii să se vedeă nu numai umilită, dar și batjocorite de prenisi buni și devotați amici ai comitelui Andrassy. Acestea sunt tristele contemplații ce se impună fără voia fiacării bună și adeverată patriotu în fața celor ce se petrecu pe campul de ocupație.

Astăzi este necontestabilu, ca ultimul atacu întreprinsu din partea brigadelor Zach asupra castelului Bihacu au fostu respinsu în modul celu mai strălucit de către insurgenți. Numerul loru era înăudit Asia de mare ca alu austriacilor, dispuneu de tunuri bine servite și se aflau în poziții cătu se pote de bine intarite. Ori cătu de laudabilă a fostu bravura soldatilor nostri ei totusi după atacuri și asalturi repetite nău fostu în stare să disloceze pe inamicu și se-lu alunge din pozițiiile sale. Bădin contra, simtindu insurgenții, ca focul austriacilor pierde din intensitatea sa, din lipsa de munitione, au luat ei ofensivă și incunjurara din totă partile pe ai nostri, Asia înăudit generalul Zach, se vedea necesitățea să da semnalul de retragere, care se si facă, urmata de focul vehementu și bine nutritu alu insurgenților.

Retragerea austriacilor era Asia de intenția incăzu nu le au mai remasă tempu ca să se radice și se ia cu sine pe cei greu raniti, cari cadiu apoi victima furiei barbare a insurgenților. Pierderile noastre se urca preste totu ca la vre-o 800—900 de morți, raniti și pierduți fără urmă. Din cifră acăsta potem intielege, cătu de inversiună și crunta a potutu fi aceea luptă. Dara cum se face, ca acuma de repetiție se relatează din partea comandanților ca din lipsa de munitione său vediutu necesității său se dea ordinul de asalt cu baionetă, său se intrerupa luptă său se se retraga? Unde este ora aceea cantitate enormă de munitione, care său fabricatu neintreruptu dela 1866 incăcează și pentru care său cheltuitu sute de milioane? Lipsa de munitione! Acăsta este o faptă inescusabilă și o marturisire descuragiatoare.

Se dice ca pentru dilele urmatore se astăpăta o acțiune concentrică din partea tuturor corpurilor de armată. Diviziunea Szapáry intarita cu aceea a f.m.-l. Bienertul au trecutu în 14 l.c. rîul Sava pentru ca se ocupe localitatea turcescă bine intarita Brezica de unde turci amenintia în flancu liniei de operație și de retragere a coloanei principale. Totu din punctul acela, care se află la o distanță numai de 500—600 pasi de frunță astriaca ei potu trece pe teritoriul austriacu, ceea ce său si incercat cu bande mai mici dejă până acumă.

Ranitii și morții romani.

(Urmare si fine.)

In luptă dela Jaice la 7 Augustu: infanteristii Toma Smerdu, George Sussa, Antonie Janciu, Martin Cegiu, raniti; in luptă dela Banialuca în 14 Augustu Jovu Vucan, corporalii Ilia Bulat, Bartolomeu Ilie, infanteristii Luca Bobanu, Dimitrie Bradăsiu, an cădiu; la Golesan în 14 Augustu infanteristul Sima Stuparu a fostu ranită. In spitalul de garnisona nr. 7 în Gratiu zacu urmatorii raniti: infanteristii Vasilie Soiadina, Iouon Draghiciu, Trifu Popescu, Mateiu Blasius, Pavel Magetiu, usioru raniti; George Novacu greu, Moise Turcunia usioru.

La Tuzla dela 8—12 Augustu, din regimentul Alexis nr. 39: infanteristul Alessandru Ianca a murit, infanteristii Vasilie Posianu, Flore Illiesiu, Iouon Balanescu, Vas. Barbuiu, Ioanu Clope, Samson Osianu, Dimitrie Boldusu, Alessandru Botaru, Ioanu Copil raniti, sergentul Vasilie Farkas, infanteristii Nicolae Doma, Alessandru Ciua raniti, inf. Ioanu Ratiu a perit, inf. Iouon Vantiu, Flore Brebanu, Tóderu Cornesiu, Iouon Michisiu, sergentul George Somolan, inf. Ilie Fati, Vasilie Gombosiu, Flore Asilanu, George Pantea, Costa Santovanu, Flore Buru, Ilie Strutiu raniti.

din regimentul Alessandru Cesareviciu nr. 61: infanteristul Pavel Dein mortu, inf. George Ruiu, Const. Cosariu, Flore Muncila raniti, conduc. Iouon Moise, inf. Moise Patianu, Iouon Nadlosianu, Iouon Danciu, George Barbu, Stefanu Petica, Nicolae Vuia, Alecsa Majuria, Vas. Stefanescu morti; inf. Iosim Miculescu,

Iefta Iemenariu, Iouon Tonia, George Martinu raniti, inf. Nicodim Bonte raniti, inf. Iouon Gruia, Iouon Groza morti, cond. Trifun Sementia, Tóderu Vancea, inf. Petru Moise, Nicolae Gruia, George Mosionu, Nicolae Chihia, Iouon Tonin, Dim. Luchescu, George Radu, Isacu Cimponeriu raniti, inf. Vichentie Teronta, Nic. Ionescu, Iouon Gera morti, inf. Mihaiu Barbu, Ilie Mursa, Simion Berenéntiu, Dimitrie Gaitia, George Vrajitoru, Nicolae Vacarescu, Dimitrie Marginéntiu, Vasilie Cebzanu, Moise Nicolae, Trifun Peiciu, Clemente Mersoca raniti.

La Graciunia în 13 Augustu, din regimentul Alexis nr. 39: inf. Ioanu Costa mortu, Mihaiu Popu raniti; din regimentul Alessandru Cesareviciu nr. 61: inf. Ilie Iovanu, Stefanu Ravinu morti, conduc. Ignat Dragodanu, inf. Ilie Barbu, Pau Berzaci, Iouon Rancu, G. Savu, P. Micu, S. Dachin, George Opria raniti, G. Galea, P. Gera morti, cond. Iosim Bagera, inf. Const. Ciucure, G. Secosianu, Damianu Pecurariu, Iouon Savu, Iouon Vucanu, Dim. Secosianu, Martin Adam, Pavelu Nunteanu alias Gulesianu, Sofron Popescu, Dionisie Costeanu, Danila Ardeleanu, Tanasie Francescu, cond. Nic. Ususanu, inf. Pavelu Cheveresianu raniti; in reg. br. Philippovicu nr. 70, inf. Stef. Misiciu, Toma Ribařu raniti.

La Gradaciună în 13 Augustu, din reg. Alexis nr. 39: infanteristul Vasilie Popu mortu, inf. Vasilie Petrusca raniti; la Doboi în 16 Augustu, totu din acelu regimentu, inf. Nichita Labontiu, Pavelu Toma raniti; din reg. Cesareviciu nr. 61, inf. Moise Turconie, Tóderu Popoviciu, Vasilie Arnautu, Trifu Cazaru, Nic. Fabianu raniti, serg. Petru Tabacu raniti, inf. Iova Ioanu, Iosif Avramescu, Traila Grăza, Trifun Robu, Trifun Iovănescu, Iouon Dragosiu, Nicolae Demenescu, Ilie Becinega, Iouon Gereu, Barbu Lazaru, Pavel Magetiu, Achim Secosianu, George Stoia, Martinu Stancu, Trifu Stefanescu, Iouon Toma, C. Vladu, Iouon Fistil raniti; la Doboi dela 17 pâna la 20 Augustu, din reg. Scudier nr. 29: inf. Simeon Nicolescu, Vasilie Radja raniti; din reg. Alexis nr. 39: inf. George Lescu, Flore Burla raniti; din reg. Cesareviciu nr. 61: inf. Ales. Radu mortu, inf. Trifon Popescu, Petru Iosivescu, Nic. Serbu raniti; la Doboi în 15 Augustu, din reg. Cesareviciu nr. 61: inf. Vasilie Ardeleanu, Iouon Spariosu raniti; la Doboi în 26 Augustu, din reg. Scudier nr. 29: inf. Avram Ursulescu raniti; din reg. Cesareviciu nr. 61: inf. Petru Tóderu, Traila Mocicovescu.

„Siedetorea“.

Societatea academică română.

Sesiunea anului 1878.

Procesu-verbalu Nr. 2.

Siedintă de la 17 Augustu 1878.

(Urmare.)

Membrii presenti:

Aurelianu Petre S., Baritiu George, Caragiani, Ionu, Cretulescu Nicolae, Ghica Ionu, Hasdeu Bogdanu P., Hodosiu Iosifu, Ionescu Nicolae, Laurianu Augustu Treb., Maniu Vasile, Odobescu Alecsandru, Sionu George Sturdza Dumitrie A.

Siedintă se deschide la 2 ore p. m.

Se da lectura procesului-verbalu alu siedintei precedente și se adoptă.

Se comunica o adresa a D-lui I. Ghica, prin care ofera pentru bibliotecă societății:

1. Recueil de médailles grecques inédites, par E. Cadalyne, 1 vol.

2. Essai de classification de suites monétaires byzantines, par E. de Sauley, 2 vol.

3. *БОСНОВСКОЕ царство*, 1 vol.

4. Manuel de numismatique ancienne, par Hennin, 1 vol.

5. Numi Mahomedani, Ign. Pietraszewski, 1 vol.

6. Notice sur quelques médailles des rois de Chypre, par Borrel.

7. *Керченская Древносты*, 1 vol.

8. Description du Danube, par Marsigli, 6 vol.

9. Burghart, Numismatic varia, 1 vol. manuscript.

10. Charte archeologice, patru.

11. Sopra i moderni falsificatori di medaglie, 1 vol.

Societatea exprimă multumirile sale D-lui donatoru.

Se comunica o scrisoare a membrului societății D. canonici T. Cipariu, prin care arată că nu este în stare a veni și a lua parte la lucrările sesiunii din anul acesta.

Societatea ia actul de acăsta incunoscintiare. Dara în aceiasi scrisoare D. Cipariu dicendu: „Totu o datu rogu pe onor. societate a 'mi face cunoscutu déca este aplicata în principiu a suscipe în analele anului curentu 1878, unu micu respunsu la critică publicata totu acolo la anul 1876, asupra operei mele concursuali de „synactica limbei române“ după ce totu în aceleasi anale, din 1877, s'a publicat si numele autorului acelei opere din care causa si anonimitatea concursuala a incetat si autorul a reîntrat în dreptul seu de a-si apăra opera sa în analele societății.“ Acăsta provoacă ore-care discutiune în sinul societății. Dupa care societatea în unanimitate se pronuncia că ea nu pote admite a se tipari în analele sale de cătu discursioni si lucrari cari, după regulamentele si statutele sale mai antaiu se citescu în sinul seu, si apoi după unu votu expresu capeta aprobatuinea de a se tipari.

Se mai comunica o adresa a D-lui I. Cotovu, directorul școlii primare din Ismailu prin care face cunoscute motivele pentru care nu a potutu termina lucrarea traducerei Titu Liviu, care se recomanda secțiunii filologice.

Dupa acestea, membrii trecendu la lucrările comisiunilor respective, se ocupă pâna la 5 ore p. m.

Presedinte, I. Ghica.

Secretarul ad-hoc, G. Sionu.

Procesu-verbalu Nr. 3.

Siedintă de la 18 Augustu 1878.

Membrii presenti:

Aurelianu Petre S., Baritiu George, Caragiani Ionu, Ghica Ionu, Hasdeu Bogdanu P., Hodosiu Iosifu, Ionescu Nicolae, Laurianu A. Treb., Maniu Vasile, Odobescu Alexandru, Quintescu Nicolae, Romanu Alexandru, Sionu George, Sturdza Dumitrie A.

Presedinte, Ioanu Ghica.

Siedintă se deschide la 2 ore p. m.

Se da lectura procesului-verbalu alu siedintei precedente și se adoptă.

Se comunica o adresa a D-lui profesorul Frolu, prin care ofera pentru bibliotecă Societății 3 exemplare din opusculul său: „Utilitatea studiilor neolitice în România.“ Societatea primește cu multumire.

Se mai comunica o scrisoare a D-lui N. Teclu, membrul corespondentu alu Societății, prin care trămite unu operatu cu titlul: „Notiuni despre basa, acidu si sare.“ Se tramite la secțiunea de științe.

Se citește o scrisoare a D-lui N. Densusianu, care anunță că a scrisu istoria revoluției lui Horia și cere ajutorul Societății spre a o potea tipari. Se decide a se indrepta la secțiunea istorică.

D. Baritiu comunică o discursiune a D-lui Dr. Vasiliu, intitulată „Darwinismul“, care se indreptăza secțiunei științelor naturale. Asemenea comunică, că D. Hintescu are pregătite două operate, unul „Fauna de Biltz“, tradusă în română, și altul „Enumeratia plantelor din România după Dr. Fetu.“ — Se decide că, după ce vor veni manuscrisele, se se indreptează la secțiunea respectivă.

Membrii, după acăsta, trecu în lucrările secțiunilor respective.

Presedinte, I. Ghica.

Secretarul ad-hoc, G. Sionu.

Siedintă de la 19 Augustu.

Siedintă se deschide la 2 ore p. m.

Dupa lectură a apelului nominal, la care respondu 13 membri, d. secretarul ad-hoc da lectură procesului-verbalu alu siedintei precedente, care se adoptă.

Se comunica o scrisoare a dlui Nicolae Barbu, prin care aduce la cunoștință, că traducerea lui Titu Liviu, cu care a fostu insarcinat, a terminat-o și că peste pucine dile, care-i mai trebuesc pentru prescriere pe curat, o va tramite. Se decide a se indrepta la secțiunea filologică.

Se mai comunica o scrisoare a dlui Gr. Stefanescu, membru actualu alu Societății, prin care aduce la cunoștință, că afănduse la Parisu, unde la parte la lucrările congressului internațional de geologie, regretă, că nu va potă luă parte la lucrările Societății, de catu către capetul sesiunii. — Se ia actul de acăsta notificare.

(Va urmă).

Corespondențe particulare ale „Observatorului“.

Mediasiu, 3 Septembrie 1878. Am sciatu mai toti romani din Mediasiu si giuru, că alegerea deputaților pentru dietă Ungariei ne sta înaintea usiei siici coalea poteai audi întrebarea: „ce se facem noi romani?“ Animă ni s'a linistită intielegendu, că frunzări naționale noastre se voru intruni în o conferință în Sibiu, care decidiu acăstea întrebare ne va lumina si calea nostra.

Acăsta conferință, la care — dorere — numai doi romani — preoți — din cercul nostru au luat parte, a decretat unanimă solidaritatea si cu majoritate de voturi pasivitatea.

Ce a facut romanii alegători din Mediasiu si din apusul scaunu alu Mediasului cu acăsta ocazie?

S'a tenuu de pasivitate. — Nu sciu, din știință, convingere politica său din care motivu, — destul că nu s'a arătat nice unul la urnă. De altumtrele nece nu a avută a-si pierde tempul prin Mediasiu la alegerea deputaților de la Sibiu, care formă maria majoritate, a preventu ori carei combinații politice. Atât s'a pregătit alegătorii de naționalitate săsească, în catu nu a fostu lipsă nici acuma ca si de alta data, de cortesii, stindarde, muzici, beuturi, promisiuni, amenintări si alte mediulice moderne la astu felu de ocazie.

Săsi de aci si-a propus candidatul loru si cu tota potere morale său tenuu toti de elu cum tienu scăietii unii de alti si asia a priori au sciatu alegătorii noștri romani, ca e mai consultu de a-si cauta de treble proprie casnice.

Poporul român condus de inteligenția preotilor din Mediasiu si giuru nu este nepasatoriu facia de cele ce se petrecu în lume si este lipit de inteligenția sa ca fiul de mama s'a si acestu popor nu e demoralizat. — Nu s'a deslipit de inteligenția, ci sta ca unu stupu de albine langa maică regină loru. — Aveam orasul Mediasiu si vre-o 30 sate giuru in pregiură inpoporate de unu numeru insemnatu de romani; inteligenția o afiam inse numai asia de numerosă, precum afiam reginele albinelor in conjunctie. In fia care conjunctie o regină, asia in fia care comună unu preotu. Cetescu diarii, precatul le ieră starea materiale, si invetă poporul, care asculta si cu sacrificarea sa propria aduce la indeplinire consiliul parintelui seu.

Una probă viuă si inburcurătoare despre acestea sunt alegătorii comitetelor comunale din mai multe comune din pregiurul Mediasului. Poporul român — cu stare materială bunisioră — in mai multe comune a ajuns la carma fiindu condus de preotul seu.

In comună Basna s'a alesu in 1 l.c. notariu certeau în persoana dlui Ioanu Moldovanu. Pentru acestu postu candidase si altu tineru qualificat de naționalitate română a nume George Orosu, notariu actualu in Vestemu. Ce frumosu a fostu pentru acestu domn, ca a repasit uila

Ioane Moldovanu! care concentrându pe acestea cale totă voturile alegetorilor romani nimici cele vro 32 voturi împărțite ale sasilor si a fostu alesu de notariu pentru comunele Basna, Veltiu si Boianu.

Alegetorii romani condusi de preotii loru si de mintea si iubirea si convingerea loru propria au vediut cu ochii fructele bunei intielegeri.

Pretii, — cu deosebire Josivu Crisianu din Boianu, Isaila Vasile din Veltiu si Nicolau Purea din Bazna — au corespunsu pe deplin doctrinelor bisericiei nôstre nationale, ca prin purtarea loru corecta si documentata si cu acesta ocazie si a spriginitu si inaintat moralul, a incorporat uide'a solidaritatii si a demonstrat in fapta urmarile bune si folositore ale bunei intielegeri.

Precum intregu marele popor romanu a fostu ascultatoriu de legile, sub cari sta — bune-rele cum au fostu si sunt pana in diu'a de adi — asia si participa acestea de popor romanu din Mediasiu si giuru sta pe piciorele sale inaintédia cu deosebire in starea materiale, mai incetu inse pe scara culturei.

Ar inainta si pe culele acestei scari, dar, durere, confessionalismulu a condamnatu, poporului romanu ca elu se se lupte mai antaiu cu sine insusi si apoi numai se se pôta apară contra aprigliorui inamici, de cari de tôte partile e inconjuratu.

Asia saraculu poporului romanu din Mediasiu cu multu necazu, dupa multe rugaminti, a esoperatu dela comun'a urbana, acum sunt vre-o 3—4 ani pentru o scóla centrala romana nu numai pamentulu necesariu, ci si o lefa bunisiora pentru docenti.

Sta si adi pamentulu, unde a statu dela crearea lumii; a fostu o data o gradina cultivata; acum nice acea nu mai este, ci unu meru de certa intre protopopii romani, cari sunt acum inca in vietia si capii scóleloru confesionale.

Pe a cui nume se se intabuledie? Ce caracteru se pôrte scóla centrale romana? — greco-orientalul ori greco-catolicu? O! de ar da Dumnedieu, ca se se convinga odata cu totii ca nu sunt romani adeverati aceia, cari tienu poporulu in intunerecu pentru ca nu potu deslega intrebarea: Ce caracteru se pôrte o scóla centrala romana si pe a cui nume se se intabuledie o gradina!

Acesta intrebare din partea poporului la momentu ar fi deslegata: dar domnii protopopi o tienu legata, se pote ca fara vin'a loru.

Dela capu se inpute pescele.

Venerabilele consistorie trebue se spriginésca pre domnii protopopi, ca asia numai se sustiene ordinea si vadia in regimantu.

Lasamu in pace pre domnii protopopi, ca 'si voru purtă Dlor sarcin'a si vor respunde vr'o data despre faptele dloru, totusi poporulu ii roga, sa pasiesca la o bona intielegere si se rôge si Venerabilele consistorie archidiecesane, ca se nu afle nodu in papura, ca dora — dora — se potemu vedea o scóla de tréba in Mediasiu.

Asiu mai avé de a aminti si despre „Reuniunea femeilor romane din Mediasiu si giuru,” acarui fondu sta din o suma preste doue mii florini, dar mai bine tacu, ca erau dau de pedeca. — Si precatu suntemu noi mirenii de simplii, cu preotii nostri in frunte multe bune amu face!

Amu totu asteptatu ca dora vomu fi provocati si noi a ne esprima simtieminte nôstre facia cu bardulu latinitatei — Vasilie Alexandri — ca se va roga Asociatiunea transilvana romana pentru literatur'a si cultur'a poporului romanu, ca se ne onoreze pe anulu viitoru cu tienera adunare generali in Mediasiu — dela dorint'a au remasu dorintu.

Scólele din comitatulu Hunedórei.

(Urmare.)

Scólele comunale, séu neconfessionale, intretienute de cătra comun'a politica de orice nationalitate.

Acesta sunt adeverate pascvile. Dómne, a si cugeta la ele me infiorezu, si éta totu imi luai de tema descrierea loru. Edificiele scóleloru comunale ni se presenta in forma de cotetie, grajduri murdarie, necurate, sparte, mucede, intunecóse si frigurose; atatu esteriorulu cătu si interiorulu loru, pare ca aru locui in ele tigani carbunari. Mobilele loru aru fi bune de focu, fireste dupa ce s'ar scóte căteva dile la sóre, ca se ésa mucedial'a din ele. Invetiatorii sunt mestecati, pe unele locuri romani, pe altele magiari ori secui. Invetia-

Morburi de pieptu si plumani

de ori-ce natura se curéza siguru prin

Allopulu de plante Schneeberg a l. Wilhelm

pregatit dupa prescrierile medicului, si se capeta de la Franz Wilhelm, apotecariu in Neunkirchen. Sucul acesta s'a dovedit de bunt pentru dorerile de grumazu si pieptu, grippa, ragusíela, tusa si trógna. Multi cumparatori marturisescu, ca numai sucului acestui-a au a-si multumii somnulu placutu.

Excellentu este suculu acesta, ca preservativa pe tempu negurosu si aspru.

In urm a gustului forte placutu copiilor este folositoru, celui-ce sufera de plumani inse, o trebuinta; cantaretilor si oratorilor contr'a voieci inchise seu ragusíela, unu midilocu necesariu.

Multime de atestate confirmă cele de susu: Cea mai clara dovîdesa despre effectulu extraordinariu al acestui suu este, ca cons. de curte de d. prof. Oppolzer, rectorulu magn. la universitatea c. r. din Vien'a, ilu folosesce cu celu mai bunu succesu in spitalu, precum si la persoane private.

Asemenea s'a aflatu recomandabilu si s'a prescrisul adesea sucul acesta de multi alti medici indigeni si din strainatate.

Pentru dovedirea celor afirmate reproducem uromatorele scrisori recunoscute:

mentulu merge de-o-camdata in limb'a „inventiatoriului”, ba, unde acela e unguru, si scie si romanesce, mai face côte ceva si romanesce, si e silitu — cătu de reu, pentru că copii ca romani, nu sciu alt'a limba. Raporturile inse se facu numai in limb'a magiara; si inventiatorii romani, cari nu sciu limb'a magiara, devinu pe di ce merge totu mai amenintati. Inventiatoriul romanu, dela scóla comunale, conformu mandatelor mai inalte, trebuie se faca din scolarii sei baremu de jumetate unguri, déca nu intregi; cei magiari, dau pe intrecute intru total'a scótore a limbbei romane din scóle si inlocuirea prin cea „nemesică” magiara. Si le succede, că si celoru dela scólele de statu. Intre imprejurari, de acestea nu pôte fi vorba de rezultate demne de secolulu present; ba, intre noi fia disu, atatu in scólele de statu cătu si in cele comunale, vomu afra si copii netunsi, cu perulu ca drotarii, si me prindu pe plumbu, de nu vomu afra atari dni inventiatori, la scólele de statu si comunale, cari nu-si visitara elevii nici una-data — déca sunt spalati bine, peptenati omenesc, curatiti etc., ori de i-a dusu cändva la scalda! Se vede că dnii inventiatori, ai acestoru scóle, nu punu nici-unu pretiu pe crescerea fisica a elevilor, numai de cea spirituala, sufletésca; si aacea — hei — hei — cum e incununata de succesulu doritu! Pe inventiatori inse nu trebuie se ne fia necazu de locu, mai anume pe cei comunali; se ne aducem aminte ca:

Unde se vedu in atari scóle, cu atari mobile, unde vedu frecventarea scólei cea neregulata; unde vedu, că lun'a trece, si dlu szolgabirau nu e acasa, că se le dea salariulu; unde — si aducu aminte (dascalii magiari), că nu potu inventia pe nátantocie de romani unguresce, éra romanii că sunt siliti adesea se'si contradica opiniunei proprii; unde'si aduce dicu, bietulu inventiatoriu comunale aminte de tôte acestea, 'i vine se ia lumea in capu; ba multi o si luara; anume docenti romani cunoscu eu vreo 6 insi. Scurtu: pre cătu tempu scólele comunali voru sta cum stau, sunt spese aruncate in balta, fóra nici-unu folosu, ci cu unu scopu scalciat; éra transformanduse in scóle de statu, voru deveni, pôte mai rete că cele de pâna aci.

Atatu scólele comunale, cătu si cele de statu sunt administrate de una si aceeasi eforia de inspectoratul reg. ung. scolasticu si senatulu comitatului. Fia-care scóla 'si are curatorulu seu, care e, s'a subprefectulu (pretorulu), séu vre-unu posesoru localu intaritul de ministeriu. (Vedi „Kelet“ Nr. din a. c. si „Foi'a inventiatorilor poporali“ Nr. 9 din a. c.).

In consiliulu scolasticu alu comitatului se per tractédia tôte afacerile scolastice; acolo se denumescu inventiatorii; — dara decretu nu am vediut la nici-unu inventiatoriu de statu ori comunale; elu nu pôte documenta că in adeveru ar fi ceea ce e. Visitariile scolastice nu sunt usitate, afóra de esamene, candu participa curatorulu scólei respective. Inventiatoriul, de e numai cevasi indemanaticu, face esamene escelente, imbiata comisiunea cu căte o poesiua inventata „de a rostulu“. Acea comisiune, pricependu-se la instructiune că orbulu la colori si surdulu la sunete, aplaudézia, mai virtuosu deca este poesia ungurésca. Te prinde inse gréti'a asistandu la vre-unu asemenea esamenu si vediudu pe atare nemesiu unsurosu esprimanduse facia de scrierea cutarui scolarui romanu: nizen csak, ki hitte volna, hogy egy paraszt oáh fiu, még irni is tanulhat? ! că si candu elu, negiobulu, ar avé poterile mintie mai capabili de cultivare decâtua atare romanasiu! Elu nu-si face reflecziunea, si nici că se pretinde, că fiulu iobagiului seu de odata, déca ar fi instruatu in limb'a sa, de unu inventiatoriu de nationalitatea sa, ar face minuni adeverate!

Adeca: pre langa ce bietii copii de romanu sunt instruiti numai că in bataia de jocu in scóleloru, in o limba straina, mai devinu si pismuitedi. Da, dieu, ar trebui se-i pismuésca numai déca aceia aru trai in imprejurariile favoritorie, că puii nemesiului ungurescu!

Atatu despre scólele de statu si comunale ale acestui comitat. Recapitulandu: ele stau reu, forte reu; in acelea nu se inventia nimicu bunu, nimicu frumosu si nimicu practicu. Scolarii pierdu dilele in desertu, era parintii spesele in ventu. Raporturile inse ale senatului scolasticu, de buna séma sunt adeverate, sincere, drepte, candu striga in gur'a mare că in comitatulu Hunedórei numai aceste sunt scóle. (Va urma.)

Sciri diverse.

— (Din partea comitetului arangeatoru) ni se tramite urmatoreea dare de séma spre publicare:

Testimoniu.

Fiiulu meu de siese ani Franciscu a suferit optu septemani in tusa magarésca in asia mesura, in cătu me temean, că nu cumu-va se se innee; intru ace'a a slabitu cu totulu si a fostu atatu de debilu, in cătu abia stă pre petioare. Atunci mi-s'a recomandat allopulu de plante de Schneeberg, si multiamita acestui midilocu minutinu, indata dupa intrebuintarea primei sticle a mai incetatu tus'a, dupa a dou'a sticla cauta bene afara copilulu, a venit la potere si de atunci si deplinu sanatosu. — Si fetiorulu meu celu mai mare a scapatu in cătev'a dile, preia midilocul acesta, de o tus'a mare si ragusíela.

Deci cu multiamita sincera estradau acestu testimoniu, pentru curarea rapede si miraculosa a copiilor mei si dorescu că acestu midilocu se devina cunoscut si folositu in tôte partile prei omeneasca suferinda.

Flatz, 6. Martiu 1855.

Anton Just.

Laurentiu Scheibenreif, primariu.

Onorate Domnule!

Te rogu a-mi mai tramite cătu mai in graba inca 4 sticle dein renumitul D-tale Allopulu de planta, dupa folosirea alorul 2 sticle afu că dorerea de pieptu si gutu, pre cumu si respiratiunea scurta se micsioréza pre di ce merge, pentru ace'a me

adresezu astadata de a dreptulu la D-Ta, in spărarea de a capata dein celu mai prospetu. Acludu 5 fl. m. c.

Cu tota stim'a se subsémna

Heinrich Bock, chirurgu.

Münchret langa Ostrang, 23. Febr. 1859.

Testimoniu medicale.

Allopulu de plante Schneeberg este unu medicament forte usiuritoru pentru doreri de pieptu, asthma, heictica, tusa, cataru, si este de recomandat in casuri de astfelu de bôle.

Hohenmauth, 25. Ian. 1858. Dr. Feschl.

D-lui L. Cantily, apotecar in Graz.

Onor. D-le! Folosindu in desertu diferte midiloce pentru dorerea de pieptu, de carea suferiam greu de 2 ani, am cercatu si eu o butelia de allopulu de plante Schneeberg anuniciat de d-ta, care se pote recomandă pe sigur la toti heicticii; pentru-ca, dupa intrebuintarea celuid'antai exemplariu amu sentitua usiurare, si dupa ce am mai cercatu cu 2 sticle din acesta medicina minunata, sanatata mea se restaura pe deplin. Multumindu-si Dlu meu, din tota anim'a, remanu alu D-tale servitoriu cu totu obligatu

Graz, 3. Febr. 1857.

Pentru ajutorarea celoru raniti si a familiei celoru chiamati sub stéguri au incursu:

I. dela petrecerea de gradina din 7 Sept. a. c.

Venit u prelungita cu ceea ce s'a platit preste tacsa (108 fl. 56 cr.) . . . . . 693 fl. 56 cr.

Spesele avute . . . . . 101 „ 93 „

Venit u curat: . . . . . 591 fl. 63 cr.

II. dela serbarea din dumbrava in 8 Sept. a. c.

Venit u prelungita cu ceea ce s'a platit preste tacsa (14 fl. 37 1/2 cr.) . . . . . 1557 fl. 27 1/2 cr.

Spesele avute . . . . . 260 „ 87 „

Venit u curat: . . . . . 1296 fl. 40 1/2 cr.

III. dela representatiunea teatrala din 11 Sept. a. c.

Venit u curat u prelungita cu ceea ce s'a platit preste tacsa (2 fl. 50 cr.) . . . . . 157 fl. 65 cr.

Venit u curat u fostu deci de . . . . . 2045 fl. 68 1/2 cr.

Sibiu, 13 Septembrie, 1878.

Comitetulu.

(Tergulu de tóma) alu Sibiuului din anulu acesta a fostu forte slabu din mai multe cause, éra cu deosebire ca din causa epizothiei fiindu tergulu de vite cornute opritu, poporulu n'au potutu se isi faca bani.

(Donatiune.) Precum cetim in „Gazeta Transilv.“ Nro. 69 ilustrata sa d. cons. pub. in pens. Paulu Dunca din Sibiu a facutu pentru biseric'a si scóla confessionalala din Orsiova (protop Reginulu sasescu) o donatiune de 2500 fl. v. a. in obligatiuni de statu, care va fructifica in perpetuu sum'a anuala de 105 fl. v. a. din care 84 fl. voru servi ca subveniune pentru docentele scóleloru, éra 31 fl. voru intra ca ajutoru in lad'a bisericiei din aceea comuna natala a d. donatoru. Fia ca acésta fapta, care se recomanda ea insasi se afle imitatori si in alte parti ale iubitei si nefericitei nôstre patrie!

(Congresulu orientalistilor). Precum afiamu din diarele din Bucuresci, d. Hasdeu si d. B. Constantinescu au plecatu in dilele trecute la congresulu orientalistilor ce se va tienea in anulu acesta la Florentia.

(Diariulu filo-romanu „Der Osten“) din Vien'a in Nr. seu 37 din 15 Sept. a. c. reproduce testcualu traducerea votului majoritati datu in conferint'a din 20 Iuliu a. c. tienuta in Sibiu.

(Bibliografia). In dilele acestea au iesit de sub pressa calindarulu „Amicul Poporului“ pe anulu 1879, compusu de Visarionu Romanu. Acésta intreprindere literara a prea bine cunoscutului autoru si editoru intra in alu XIX anu alu esistintie sale. Este pana acum necontestabilu, ca in ramur'a literatur'e calendaristicei de din cõce de Carpati „Amicul Poporului“, acestu vechiu cunoscutu alu fiacare familie romanesci, occupa rangulu primu. Editiunea anului viitoru se distinge prin copiositatea si varietatea materielor coprinse in partea sa pentru petrecere si inventatura, precum si prin ilustratiunile sale bine si frumosu esecutate. A mai recomanda acestu calindarul publicului romanesc ar insema, ca si candu cineva ar voi se ne recomande unu vechiu amicu si cunoscutu, ca si candu elu ar fi streinu. Acestu calindar se afia de vendiare la d. autoru si editoru Visarionu Romanu precum si la tipografi'a lui W. Krafft in Sibiu, cu modestulu pretiu de 50 cr. v. a.

Dela Nasaudu amu primitu „Program'a a IX a gimnasiului super. rom. gr. cat. pentru anulu scolasticu 1877/8. Pre langa datele scolastice aceea program'a cuprinde si unu tractatul prea bine scrisu alu zelosului si laboriosului prof. Dr. A. P. Alessi subtu titlulu „Istoria desvoltarei ideilor cosmogonice si geologice“. Felicitam pe d. profesore pentru nimerita idea ce o avu de a poporarisa si la natiunea nôstra rezultatele sciintierilor positive. Dara ne